

Jan Charytański

"Grundformen sozialer Spielregeln", Josef Pieper, Frankfurt am Main 1966 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/1, 181

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Autor postawił sobie za cel, zaznaczony w tytule, przeanalizowanie liturgii Mszy świętej jako dramatu odtwarzającego Ostatnią Wieczerzę. Zastrzega się wyraźnie, że nie chce poruszać innych zagadnień związanych z Eucharystią.

Z tego właśnie punktu widzenia podkreśla charakter społeczny Mszy świętej i czynny w niej udział wszystkich obecnych. Schematem podstawowym tego dramatu jest wspólna wieczerza, ale z tego nie wynika — według autora — konieczność rzeczywistego pożywania przez wszystkich. Forma przedstawienia owej Wieczerzy może mieć różny stopień doskonałości. Następnie szczególnie mocno podkreśla modlitwę dziękczynienia i błogosławieństwa. Szczyt udratyzowania widzi w opowiadaniu ustanowienia Eucharystii, szczególnie podkreślony przez formę tej opowieści i gesty celebransa.

Ujęcie to jest ogromnie ciekawe, ukazane żywo i pięknym językiem. Nie mniej budzą się pewne zastrzeżenia. Czy nie zabrakło w nim czegoś najistotniejszego, a mianowicie misterium, obecności tego samego Kapłana i Ofiary?! Czy rola wiernych nie staje się jedynie czymś zewnętrznym jak w misteriach średniowiecznych? Czy wreszcie Msza św., rozważana z takiego właśnie punktu widzenia, nie traci swych najistotniejszych i aktualnych wartości dzieła zbawienia, ogarniającego cały świat?!

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

JOSEF PIEPER, *Grundformen sozialer Spielregeln*, Frankfurt am Main 1966, Verlag Josef Knecht, s. 199.

Autor opracował swą książkę z myślą o studentach socjologii, ale również dla służenia pomocą wszystkim, którzy zajmują się wychowaniem młodzieży, a więc nauczycielom, wychowawcom i duchownym.

Pobieżna lektura tej pracy stawia pod znakiem zapytania ten drugi cel. Autor zdaje się bowiem tkwić całkowicie w abstrakcyjnych, naukowych rozważaniach. Rozróżnia trzy zasadnicze formy życia społecznego: *Gemeinschaft*, *Gesellschaft*, *Organisation*. Wydaje się, że najlepiej można je przetłumaczyć: wspólnota, społeczność, organizacja. Dla każdej z powyższych form autor stara się ędczukać *Spielregeln* — zasady wzajemności, wpływające z istoty tych form. Są one różne w różnych formach. Dodaje jednak autor natychmiast, że w rzeczywistości formy te nigdy nie występują w izolacji, jak również różne *Spielregeln* obowiązują tego samego człowieka w stosunku do tej samej osoby w zależności od tego, czy w danej chwili stanowią oni wspólnotę, społeczność, czy też organizację.

Obok tych zasadniczych form autor wyróżnia ponadto: masę, „grę sił” i „spontaniczną jedność wynikającą z właściwości jednostek”. W tych formach społecznych nie można jednak mówić o *Spielregeln* w ścisłym znaczeniu.

Po wnikliwym przestudiowaniu rozważań teoretycznych autora, czytelnik odkryje na pewno ich znaczenie dla właściwego ustawienia wychowania społecznego. Wychowanie bowiem do współżycia wśród ludzi polega właśnie na doprowadzeniu wychowanka do zrozumienia i uznania tych analizowanych form społecznych i odpowiadających im zasad wzajemności. Zadaniem wychowania jest ponadto uzdolnienie wychowanka do ich świadomej i trafnej realizacji. Stosowanie bowiem zasad wzajemności charakterystycznych dla danej formy w innych formach współżycia społecznego prowadzi do konfliktów i dezorganizuje życie społeczne.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa